

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philosophistæ Seu Excerpta Pauca Ex Multis Libris, Thesibus, Dictatis Theologicis

[S.l.], [ca. 1692]

Philosophistæ. Pars Prima. Seu Excerpta Ex Libris Excusis Jesuitarum, In
Quibus Traditur Philosophismus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39173

PHILOSOPHISTÆ.

PARS PRIMA.

SEU

EXCERPTA

EX LIBRIS EXCUSIS

JESUITARUM,

IN QUIBUS TRADITUR

PHILOSOPHISMUS.

JOANNES DE LUGO.

A NNO 1633. *Joannes de Lugo Jesuita Hispanus, edidit Lugduni Tractatum de Incarnatione Dominicâ, in cujus disput. 5. sect. 5. & 6. mentem suam aperit super peccato Philosophico sect. 5. hanc sibi proponit questionem: An si reipsâ daretur tale peccatum cum illa inadvertentia offensionis divinæ, adhuc esset mortale. Refert aliorum Theologorum sententiam existimantium tale peccatum fore mortale; suam verò sic opponit: Contrariam sententiam docentem, illâ hypothesi datâ, peccatum illud non fore mortale secundum gravitatem illam Theologicam, quam peccatum mortale importat, existimo veriolem. Notari etiam possunt hæc verba ex sect. 5. ubi loquens de eo qui adulterium aut homicidium commisit non cogitans de Deo, sic ratiocinatur:*

A

Non

I. PARS. Non ergo imputabitur operanti quòd offenderit Deum, sed quòd occiderit vel mœchatus fuerit. Nec Deus indignabitur quòd ipsum offenderit, sed propter homicidium vel mœchiam, quæ potest dici offensa materialis, ut distinguatur ab illâ aliâ quæ potest dici formalis, quatenus contrahit formaliter malitiam Offensionis divinæ. *Sectione autem 6. hanc sibi 1. objectionem proponit ex 1. ad Corinthios c. 6.* Neque fornicarii, neque adulteri, &c. regnum Dei possidebunt. *In responsione ad objectionem sic scribit ille:* Sicut ergo Christus dixit Petro: *Si non laverote non habebis partem mecum*; ita Paulus dixit Corinthiis: Si fueritis adulteri non habebitis regnum Dei. Cæterum sicut Petrus non incurreret illam pœnam si non adverteret ad Christi præceptum; sic nec Corinthii si non adverterent ad divinam offensam; sine qua licet fieret ADULTERIUM PHILOSOPHICUM, ut ita dicam, non tamen THEOLOGICUM, de quo Paulus loquebatur cum loqueretur de illo in ratione peccati mortalis. *Objicit:* Objiciunt adversarii, quia antecedenter ad Dei prohibitionem, homicidium v. g. vel adulterium, est malum mortale grave. *Respondeo, inquit,* grave esse gravitate PHILOSOPHICA, non gravitate THEOLOGICA. *Contendit quidem postea istud nunquam accidere, aut FERÈ NUNQUAM, ut in praxi malitia Philosophica separetur à Theologica saltem inter Christianos, sed quàm hoc falsum sit in eorum principiis, fusè ostensum est Denuuntiatione 4. & 5.* Non impossibile tamen ab illo judicari ut peccatum Philosophicum actu committatur, saltem ab illo qui tantisper ignoret Deum Deique legem, probat hac objectio ejusque solutio, quæ prorsus singularem prodit Theologi istius de animarum salute sollicitudinem. Dices saltem illo brevi tempore, quo sine culpa ignore-

norare-

noraretur Deus, posset aliquis mori ante cognitio- I. PARS.
nem Dei. Quid igitur fieret de illo adulto sine pec-
cato mortali? Respondeo facile in nostro ca-
su dicendum pertinere ad eandem providentiam
Dei, ut nullus infidelis adultus moriatur donec vel
cognoscat Deum, vel saltem dubitet & culpabiliter
omittat ejus inquisitionem, vel non obstante illo du-
bio committat alia peccata gravia, quæ quidem jam
erunt omnino mortalia; cum exponat se periculo
offendendi illum Conditorum de quo dubitat an sit.

RODERICUS DE ARIAGA.

Hunc proximè sequitur Rodericus de Ariaga Je- 1644
suita Hispanus, qui in Tract. de Actibus humanis
Disput. 19. num. 56. & alibi utitur voce PECCATI
PHILOSOPHICI seu PECCATI PHILOSOPHICÈ SUMPTI.
ut cum n. 56. dicit: secunda pars nostræ sententiæ
fit: etiam sine lege æterna Dei potest intelligi actio
mala moralis seu peccatum Philosophicè sumptum.
sed rem ipsam satis exprimit in Tract. de Deo trino &
uno Disput. 2. sect. 3. quod ut clarè pateat, notentur
sequentia.

Ego sanè vix dubito, inquit, quin multi possint
inveniri, in quibus nec per umbram similis excite-
tur ratiocinatio: (nimirum circa Dei existentiam)
poterunt ergo habere ignorantiam invincibilem
Dei. Et infra sic objicit: Ergo talis homo ignorans
Deum non peccabit mortaliter, etiamsi alium oc-
cidat & putet se malè facere: nam peccatum mor-
tale definitur communiter, Dictum, factum vel con-
cupitum contra legem æternam Dei: ille autem
legem æternam ignorat: ergo non peccat, licet nos-
cat se contra rationem agere. Hactenus objectio, cui
sic respondet.

4 PHILOSOPHISTÆ.

I. PARS. De hoc egi in materia de actibus humanis. (*volumen est in folio impressum Antverpiæ anno 1644.*) dixique talem non promeriturum per illud factum poenam æternam, sed temporalem gravem, ad modum quò à Republicâ sufficienter punitur furtum, quatenus est contra illam, vel virgis vel suspendio. Nam ratio promerendi poenam æternam solum desumitur ex eo quòd aliquis homo, saltem in confuso, noscat se offendere Deum summum: quod in ignorante non reperitur, nec inconveniens est in tali concedere eam actionem non esse poenâ æternâ dignam ex ignorantia illâ invincibili.

Et in Tract. de Actibus humanis Disput. 19. sect. 10. statuit primò hanc conclusionem: Peccatum in ratione mortalis, sive ut condigni poena æterna, solum constituitur in ordine ad legem æternam Dei.

Deinde n. 44. dicit illius Conclusionis rationem à priori non facile inveniendam: refert tamen aliquos Recentiores discurrentes hoc modo: Eo ipso quo quis operatur contra dictamen rationis, operatur contra legem æternam Dei; & sicut implicat peccare non operantem contra dictamen rationis, ita etiam implicat peccare non operando contra legem Dei. Hæc tamen doctrina, inquit, non subsistit, quia negari nequit posse saltem divinitus in aliquo homine esse ignorantiam invincibilem Dei. Et verò crediderim sæpè de facto id contingere, si v. g. rusticum vel alium quempiam statim ab usu rationis præceptor, cui ille valdè fidebat, doceret nullam esse Deum, sed cœlos à seipsis moveri, homines à seipsis propagari, &c. Insuper si in tali casu etiam edoceretur aliqua objecta esse indigna homine & turpia moraliter, v. g. mendacium, homicidium, pollutionem &c. certè iste opera-

operaretur contra dictamen rationis, quo noverat I. PAR. 9.
talia objecta inhonesta esse vitanda, contra legem
verò æternam Dei nullatenus operaretur formaliter,
quandoquidem non solum eam legem ignoraret in-
vincibiliter, sed potius errorem contra illam etiam
invincibilem haberet, putans esse chimæram, Deum
adstruere, & consequenter legem illius. *Hinc in-
fert contra Recentiores illos: Ergo in hoc casu dare-
tur peccatum sine contrarietate ad legem æternam
Dei: hoc est purè Philosophicum.*

*Postquam n. 45. & 46. retulit alium modum dis-
currendi aliorum Recentiorum, qui rationem Con-
clusionis anteposita petunt ex repugnantia amoris Dei
super omnia cum peccato mortali, contra hos arguit in
hunc modum: Si semel conceditur hominem haben-
tem usum rationis in aliquo casu posse ignorare in-
vincibiliter, peccatum & malum morale esse contra
Deum, non video, cur id repugnet in hoc ordine
rerum, in quo potest esse tanta stoliditas in aliquo
homine quoad istud punctum, quanta in alio ordine
possibili rerum. Imò (ut suprâ dixi) est valdè pro-
babile, eam ignorantiam sæpe contingere. Et certè
si ab aliquo nequam Parocho ita ab infantia rusti-
cus instrueretur, procul dubio haberet talem igno-
rantiam invincibilem de Deo, & consequenter ig-
noraret mala moraliter esse contra Deum.*

*His præmissis, incipit proponere suam sententiam
his verbis: Priusquam nostram & communem sen-
tentiam persuadeam, advertite aliquid hîc de nomine
misceri, aliquid de re. De re, utrum illa actio con-
tra naturam rationalem (Deo invincibiliter igno-
rato:) foret digna pœnâ æternâ, & odio Dei gravè,
quali nunc Deus peccatores odio habet. . . .
Circa punctum de ipsâ re Conclusio sit, Illud ma-*

6 PHILOSOPHISTÆ.

I. PARS. lum morale cum ignorantia Dei invincibili, sive vocetur peccatum, sive non, non est condignum pœnâ æternâ, ut sæpè insinuavimus.

Conatur hanc suam sententiam stabilire, & pro ea citat varios, ac n. 50. subjungit: Et res videtur mihi

*valdè clara, quia, ut dixi, Theologi non aliunde videntur inferre dignitatem pœnæ æternæ, quàm ex ratione offensæ divinæ. Et licet fortassis aliqui negent posse dari in homine ignorantiam invincibilem Dei, & consequenter non posse committi malum grave mortaliter sine ratione peccati; omnes tamen admittunt illam conditionalem, quam *S. Th. ponit, scilicet, si posset esse ea separatio, non futurum illud malum ejus gravitatis cujus nunc est; ergo cum nos solùm de illa conditionali loquamur: (anteà quippe sufficiens admiserat ignorantiam invincibilem Dei) concedi debet nobis favere omnes ferè Theologos.*

*. Intel-
ligit cita-
tionem
S. Tho-
mæ ex
22. q. 10.
a. 3. circa
quam ci-
tationem
maximè
halluci-
ratur, si-
quidem
S. Th. ni-
hil simile
habet nec
ibi nec
variis
aliis lo-
cis citari
solitis,
sed q. 20.
a. 3. dicit
non fore
pecca-
tum si ab
actu se-
paretur
aversio à
Deo.
N. 23.

*Inter objectiones proponit sibi hanc tertio loco: Sequitur ex nostra sententia multa gravissima scelera liberari à ratione peccati mortalis. PROPTER INAD-
VERTENTIAM ad Dei offensam. Ponit unam re-
sponsonem Patris Lugo, qua negat id sequi, & pra-
tereà addit: si sequeretur id quod objiciunt, potius
illud optandum fore quàm timendum, quia per hoc
vitaretur ea gravitas summa, quæ in offensa Dei, qua
tali, reperitur.*

Urgent, inquit, inter Barbaros multi sunt qui de Deo nullam habent notitiam: Ergo saltem illi tunc non peccabunt. Respondeo, si sit invincibilis ea ignorantia, omnino excusandos. Dices, quò ergo tales ibunt post mortem? Dici potest eos gravi aliquâ pœnâ temporali torquendos, & dein ad Limbum cum pueris destinandos.

PHILOSOPHISTÆ.

7

BERNARDUS DE ALDERETTE.

I. PARS.

Bernardus de Alderette Jesuita item Hispanus eadem sentit ac scribit de peccato Philosophico ac Joannes de Lugo, cujus nimirum verba ipsa describit in Tractatu de Incarnatione Disput. 7. sect. 2. Editionis Lugdunensis 1652. quo anno duos in 3. Partem Tomos vulgavit.

GEORGIUS DE RHODES.

Georgius de Rhodes Jesuita Gallus doctrinam de peccato Philosophico fusè tradidit in sua Theologia Scholasticâ editâ Lugduni anno 1661. tom. 1. Disput. 1. de peccatis q. 1. sect. 1. parag. 2. pag. 389. Controversia, inquit, nascitur inter Theologos celeberrima, utrum peccatum mortale in materiâ gravi & mortali, v. g. furtum & adulterium, esset peccatum mortale dignum æternâ pœnâ & privatione gratiæ, in eo qui Deum & legem æternam ignoraret, vel certè qui actu illam non consideraret. Tunc enim haud dubiè peccatum non haberet rationem offensæ Dei, haberet tamen rationem peccati. Et infra: Peccatum mortale in iis qui Deum vel omninò ignorant, vel non actu considerant, verè nihilominus peccatum est grave: sed nullo tamen modo est Dei offensa, neque peccatum mortale dissolvens Dei amicitiam, neque dignum æternâ pœnâ. Et rursum: Respondeo duplicem in peccato considerari posse gravitatem. Prima est purè moralis, altera est Theologica, quæ consideratur solùm à Theologis, cùm altera Philosophis nota sit. Homicidium ergò factum cum inadvertentiâ ad Deum
habe-

I. PARS. haberet priorem illam gravitatem, non autem posteriorem, per quam peccatum mortale constituitur, & homo fit indignus Dei amicitia.

JOANNES MARTINON.

1663.

Joannes Martinon etiam Gallus in suo Opere in folio Parisiis edito anno 1663. sic discurret Disp. 15. de peccatis sect. 1. n. 8. Difformitas peccati dupliciter spectari potest. 1. Quatenus repugnat naturæ rationali ut tali: & sic dicitur PECCATUM PHILOSOPHICUM, quia sub eâ ratione consideratur à Philosophis moralibus. . . . 2. Quatenus repugnat Legi Dei pro suo jure exigentis oppositum: & sic dicitur offensa Dei vel injuria, & PECCATUM THEOLOGICUM. Et infra: Multi peccant agendo contra rationem, qui finem ultimum sibi non proposuerunt, aut de illo non actu cogitant, neque advertunt se à fine deflectere. . . . Multi peccando non cogitant semper de Lege divinâ, neque de Deo, neque de Gratiâ supernaturali, de quâ plerique infidelium nihil unquam audierunt.

1664.

THOMAS COMPTONUS CARLETON.

Anno subsequente 1664. P. Thomas Comptonus Carleton Anglicus, hac habet Tom. 1. Theol. Scholast. Disp. 104. sect. 4.

Diximus ratione diversæ deliberationis, seu advertentiæ, peccatum veniale transire posse in mortale: nunc ergo videndum quo pacto advertentia ad rationem peccati concurrat, & num semper requiratur, præsertim cum detur peccatum inadvertentiæ. Dicendum cum P. Vasquez hic d. 107. cap. 3.

Tan-

Tannero d. 4. q. 3. dub. 5. & communi sententiâ, I. PARS
 ad peccatum omne advertentiam aliquam etiam
 actualem malitiæ requiri, saltem per modum suspi-
 cionis aut dubii: & ad mortale quidem ejusmodi esse
 debet hæc advertentia ut sit plena & perfecta, seu
 expedita ac deliberata, ob gravitatem scilicet rei,
 esto veniale peccatum cum minore, seu semi-plena
 advertentia committi possit, cum cogitatione scilicet
 quadam imperfectâ, qualis in semi-dormientibus re-
 periri solet. Hæc verò advertentia non necessariò
 esse debet malitiæ formalis vel moralis, sed solum
 Physicæ & objectivæ, seu quod objectum illud sit ali-
 quo modo disconveniens naturæ rationali, ut suprâ
 in materia de Actibus humanis latius est declaratum.

Ratio Conclusionis unica & sufficiens est, quia
 quidquid est peccatum, esse debet voluntarium sub
 eâ ratione, sub quâ est peccatum. Sed malitia nullo
 modo cognita nequit esse voluntaria; ergo nec re-
 fundere potest malitiam moralem in actum.

Dixi requiri cognitionem malitiæ saltem per mo-
 dum dubii: si enim nullo modo in mentem veniat,
 nec ulla suspicio mali, eodem planè modo se habet
 homo ille respectu hujus objecti, ac si malum non
 esset. Certè quidquid sit objectum in se, respectu ope-
 rantis in hoc casu non est malum imò nec potest quis
 se ad considerandam objecti illius malitiam applica-
 re, si nulla ei in mentem veniat ejus suspicio: ut autem
 actus sit malus, debet quis liberè & humano more
 applicare se posse ad considerandum illius malitiam,
 quod tamen facere nequit, nisi aliquod habeat illius
 principium; hoc verò non habet, si nulla planè sit
 malitiæ in objecto illo contentæ advertentia.

Plena itaque advertentia requiritur ad peccatum
 mortale, licet non semper recordentur homines se
 ejus-

IO PHILOSOPHISTÆ.

I. PARS. ejusmodi considerationem habuisse, vel ob consuetudinem, ab assuetis enim non fit passio; & quando cum magna facilitate aliquid facimus non adhibendo peculiarem conatum, facile postea obliviscimur; vel etiam quia advertentia, quamvis deliberata, fuit tamen valdè tenuis: aliud namque est advertere, aliud advertere se advertere.

Quæ etiam sunt causæ, cur subinde homines peccent sine remorsu, vel si eum habuerint, facile illius obliviscantur; non tamen censetur peccatum ex malitia, nisi quando cognitio malitiæ est valdè clara, imò & cum quodam erga illam affectu, vel etiam cum præcepti aut legislatoris quodam quasi contemptu. Et per hæc solvuntur omnia quæ opponunt adversarii, quos in re puto non aliud à nobis sentire.

Objicies 1. Ex nostrâ sententiâ sequi, multa in dies scelera committi, furta, homicidia &c. quæ tamen juxta nos non sunt peccata mortalia; fieri enim possunt vel ab omnino ignorantibus Deum, vel à non advertentibus ad ejus offensam, sed solum ad deordinationem contra rationem naturalem.

Respond. Negando sequelam: ad probationem quoad 2. partem dico, rarò contingere, inter Fideles præsertim, ut quis deliberatè aliquid hujusmodi perpetret sine advertentiâ aliquâ ad Deum, confuso saltem modo: unde & timent pœnas sibi ab eo infligendas: sicut quando conjugatus, aut votum habens castitatis, peccat contra castitatem, non solet eos Confessarius interrogare, utrum tunc attenderint ad votum, vel conjugium, quia supponuntur aliquo saltem modo ad ea attendisse: quod à fortiori sequitur de circumstantiâ advertentiæ ad Deum.

Quoad

Quoad infideles affirmant plurimi in nullo ho-
mine adulto dari invincibilem ignorantiam Dei. Ita
Abulensis, Lyranus, Altissiodorensis &c. Tenet
etiam Coninck Tr. de Fide, ubi ait neminem posse
longo tempore postquam ad usum rationis perve-
nit, Deum invincibiliter ignorare. *Ergo potest ali-*
quanto tempore.

Objicit tamen sibi Molinam 1. p. ad art. 1. q. 2.
qui, *inquit*, nobis hac in re oppositus affert com-
pertum esse incolas Brasiliæ nullam omninò Dei
cognitionem habuisse.

Objicies 1. Juxta Paulum 1. ad Corinth. cap. 6.
v. 10. neque fornicarii, nec adulteri, nec fures &c.
regnum Dei possidebunt: sed fornicatio commissã
cum invincibili ignorantia Dei est verè fornicatio,
quæ est peccatum mortale, cum juxtà Apostolum
perpetuò excludat è cælo. Ad Argumentum
Respond. Sanctum Paulum hoc loco allocutum esse
Fideles; hi autem, moraliter loquendo, semper at-
tendunt ad Deum, semperque illius prohibitionem
ac displicentiam præ oculis habent. Imò suo modo
hoc etiam verum est de infidelibus, ut supra vidi-
mus. Et sicut in præceptis vel prohibitionibus de
rebus indifferentibus, ut sint peccata, debet aliquo mo-
do esse advertentia prohibitionis vel præcepti divini,
alioqui erunt actus indifferentes, ita & hîc sine ad-
vertentiâ aliquâ ad Deum, erunt hi actus illius tan-
tùm gravitatis ac malitiæ, quam hauriunt ab obje-
cto naturali.

Objicies 4. Saltem si contingeret aliquem com-
mittere furtum vel homicidium sine advertentia ad
Deum, non esset secundùm nos peccatum mortale,
nec teneretur quis illud confiteri, quod tamen non
videtur admittendum; sic enim multi prætere
possent

I. PARS. possent se in istiusmodi rebus non peccasse mortaliter, cum dicere queant se non advertisse ad Deum. Sed contra: si enim committeretur idem furtum aut homicidium sine advertentiâ ad malitiam contra naturam rationalem (quod subinde accidere posse fatentur ipsi adversarii) idem sequitur inconveniens. Respondetur itaque rarissimè contingere ut furtum huiusmodi vel homicidium deliberatè fiat sine aliquâ saltem advertentiâ ad Deum, ut suprâ diximus: sicut secundum omnes, quando quis conjugatus committit adulterium, non solet à Confessario interrogari, utrum attenderit ad circumstantiam conjugii; supponitur enim attendisse, & moraliter loquendo, contrarium nunquam evenire potest, licet in casu aliquo Metaphysico possit.

IDEM *Disp. 109. sect. 5.* Dices, inquit, si ergo leve aliquod tantum peccatum aliquis admittat, dicat, v. g. mendacium jocosum, ignorans displicere Deo: si postea idem præstet cum advertentiâ divinæ displicentiæ, peccabit mortaliter. Patet consequentia: id siquidem secundum nos, quod antecedenter ad advertentiam divinæ displicentiæ offendit tantum leviter, illâ positâ offendit graviter. Ergo idem erit de mendacio jocosum & de similibus.

Respondetur itaque, ad hoc ut aliquid sit gravis offensa Dei post advertentiam, debere illud antecedenter ad advertentiam displicentiæ divinæ habere aliquam gravitatem. Hoc autem in his omnibus contingit, homicidio v. g. adulterio, & similibus, quæ antecedenter ad advertentiam Dei, licet non sint gravia gravitate Theologicâ, sunt tamen gravia gravitate Philosophicâ; ut docet S. Thomas 1. 2. q. 71. a. 6. ad 3. Id est, sunt gravia contra rationem naturalem, sub qua consideratione de iis disputant
Phil-

Philosophi morales; non tamen habent eam gravitatem quam Theologi in peccato peculiariter considerant, nempe prout dicit ordinem ad Deum, aliquo modo cognitum. I. PARS.

PETRUS DE BUGIS.

Petrus de Bugis Jesuita Gallus idem sentit hæc in 1668. parte cum Joanne de Lugo, cujus expressiones transcribit Lib. 3. de Incarn. cap. 5. n. 9. Tractatus editus est Lugduni anno 1668.

JACOBUS PLATELIUS.

Jacobus Platelius Jesuita Belga & Duaci Theologia Professor edidit anno 1679. Synopsis cursus Theologici, in cuius 2. parte cap. 3. §. 3. n. 189. pag. 116. sic habet: Hinc peccatum, quantumvis rationi graviter repugnans, commissum ab invincibiliter ignorante aut non advertente Deum esse, aut peccatis offendi, non est mortale: cum enim nullum etiam virtuales & implicitum Dei contemptum includat, stare potest cum charitate perfectâ & amicitia divinâ. Unde tale peccatum esset quidem grave gravitate Philosophicâ præcisè sitâ in repugnantia cum naturâ rationali qua tali, cujus consideratio pertinet ad Philosophum moralem, non tamen Theologicâ consistente in repugnantia cum lege & bonitate divinâ. Hæc enim malitia licet fundamentaliter sit prior Dei prohibitione, ejusque cognitione, sumpta tamen formaliter est posterior.

COLLEGIUM LEODIENSE JESUITARUM ANGLORUM. 1690.

Paulò post emissum Alexandri VIII. Decretum contra errorem de peccato philosophico prodit in lucem Leodii,

L. PARS. *dii*, DIATRIBA THEOLOGICA DE PECCATO PHILOSOPHICO CUM EXPOSITIONE (seu potius ludificatione) DECRETI INQUISITIONIS ROMANÆ EDITI 24. AUGUSTI 1690. *Is enim est titulus Libelli, cujus auctor vulgò creditur Robertus Mansfeldius in Collegio Anglicano Societatis Jesu Leodii Theologia Professor, idem qui hoc ipso anno 1690. conclusiones Theologicas defendendas proposuit, de quibus mox in secunda parte dicendum erit.*

§. 2. Pag. 11. *fatetur* Physicè quidem possibile esse ut homo aliquandiu labore ignorantia invincibili Dei; id tamen non contingere regulariter loquendo. Probat. Quia enim Deum existere non est homini notum sicut illi nota sunt prima principia; si quis ab aliquo Doctore extrinseco nihil audivit de Deo, quod physicè loquendo sine dubio potest contingere, is aliquo tempore viveret sine notitia Dei. Etenim talis non posset venire in cognitionem Dei aliter quàm per rationes procedentes ex solo lumine naturali & ex cognitione naturali creaturarum. Verùm hujusmodi discursus nec citò nec facilè formatur ab homine qui de Deo nihil unquam audivit, ut persuadeat ipsi existentiam Dei.

fatetur p. 12. quod Apostolus Rom. 1. *Quia cum cognovissent Deum &c.* videtur supponere possibilitatem ignorantiae Numinis respectu aliquorum infidelium.

Regulariter tamen loquendo (*pergit Diatriba*) omnis homo perveniens ad usum rationis cognoscit Deum esse, sive inter fideles educatur, sive inter Infideles & Barbaros.

P. 13. In aliquo homine ignorantiam Dei invincibilem esse possibilem, saltem ad aliquod tempus, admisimus suprà.

§. 3. p. 18. Dicendum secundo, licet in data hypothesis posset fieri peccatum propriè seu malum morale, non tamen haberet malitiam peccati mortalis, id est, peccati gravis illa gravitate quam Theologi considerant in omni peccato quod mortale vocant. Adeoque peccatum commissum ab homine habente ignorantiam invincibilem Dei (idem est de inculpabili inadvertentia ad offensam divinam) non haberet aliam quàm gravitatem philosophicam, ex oppositione quam philosophi advertunt cum recta ratione. *Hanc conclusionem* is p. 19. *probat tum ex eo quod qui sic peccat non avertit se voluntariè à Deo, tum quod malitiam non continet infinitam* (p. 21.) nec est injuriosum Deo (p. 22.) adeoque non meretur pœnam æternam. (p. 23.)

§. 2. 6. p. 31. *Hanc sibi proponit objectionem.* Dices secundo: Doctrina nostra videtur esse perniciosa in praxi, & apta generare scandalum apud fideles. Cum enim juxta nos pro eodem habeantur non existentia Dei, invincibilis ignorantia Dei, & inculpabilis inadvertentia offensionis divinæ; sequitur homines in præsentis rerum statu posse committere adulteria, furta &c. quæ de facto non habeant majorem malitiam, quàm haberent in suppositione impossibili quòd Deus non esset. Adeoque quòd fiant innumera peccata quæ solùm sint Philosophicè, non verò Theologicè gravia, nec mortalia propriè loquendo, neque mereantur pœnam æternam. Probat sequela. Multi enim peccatores ex iis præfertim qui, ut Scriptura ait, iniuitatem bibunt ut aquam, de Deo minimè cogitant cum pessimè agunt.

Ad partem objectionis quæ de scandalo est, seu ad hanc notam & qualificationem Censuræ Pontificiæ,

SCAN-

I. PARS. SCANDALOSAM, sic respondet; quàm reverenter judicent quorum interest.

Respondeo, commune esse veritati & falsitati scandalum generare. Est tamen discrimen, quia veritas doctorum animos non offendit. Demus casum esse possibilem in praxi, quòd homo non omnino advertat ad offensionem divinam, cum vult facere aliquid graviter repugnans rationi. Certè nequit major esse inconvenientia in hoc quàm quòd dicatur casum esse possibilem in praxi, quòd fœmina maritata præbens alteri sui corporis copiam non advertat ad injustitiam quam viro suo facit: aut quòd Religiosus non advertat ad votum castitatis, cum vult exercere rem veneream. Quod ergo ad has & similes instantias dicitur, nempe naturalem inconsiderationem seu oblivionem statûs Matrimonii aut voti excusare à materia gravi adulterii & sacrilegii, quin propterea rationabiliter inferri possit principium illud apud omnes receptissimum: "Circumstantia penitus ignorata non inficit suâ malitiâ actum," excusare innumera peccata adulterii, sacrilegii &c. id ipsum ego dixero in materia proposita.

Quanta & quàm horrenda contineat hoc primum ac precipuum responsum nemo non videt. Sed alterum addit velut ex abundantanti. Sed quo, inquit, securius figamus pedem, insuper addo, non posse contingere in praxi moraliter loquendo, ut homo committat peccatum quod habeat tantum gravitatem Philosophicam. Ratio est, quia nemo facit peccatum nesciens se facere peccatum. Probat, fingens fictione omnium insulssima, nec nisi ad illudendum adducta. Quod quicumque peccat, in mente habet unam

unam ex istis formalitatibus, nempe quòd peccatum I. PARS.
 sit offensa contra Deum, & quòd repugnat rectæ
 rationi. Sed formalitas offensæ contra Deum natu-
 raliter prior est in mente formalitate malitiæ repug-
 nantis rectæ rationi, vel saltem unà cognoscitur cum
 hac formalitate &c.

*Sed quis non miretur hominis vafritiem, qui obje-
 ctionem omnium gravissimam, & cui solvenda pror-
 sùs impar est, tam leviter exsufflat, ut illi succum-
 bens videri tamen velit ei satisfacisse per hanc distin-
 ctiunculam: non posse moraliter loquendo contin-
 gere in praxi ut homo committat peccatum quod
 habeat tantum gravitatem Philosophicam; licet Phy-
 sicè possit, ut fatetur §. 2. p. 11. superiùs excerpta:
 ubi & alteram non minùs ineptam regulariter & non
 regulariter suggerit, nequaquam explicans quid illa
 sibi velit.*

*Vult igitur rarissimè contingere ejusmodi peccata
 purè Philosophica. Sed primùm sufficit ipsum fateri dari
 posse ejusmodi peccata, quæ, etsi in se gravissima & enor-
 mia, non sunt tamen mortalia, nec dissolvant amicitiam
 Dei nec mereantur æternam pœnam, ut reus habeat-
 ur hæreseos peccati Philosophici ac violati Pontificii
 Decreti. Deinde ex ipsiusmet concessis p. 11. luce
 meridianâ clarius est sequi innumera dari posse, ac
 reipsà dari ejusmodi peccata Philosophica.*

*Nam 1. fatetur, Deum existere, non esse homi-
 ni notum, sicut illi nota sunt prima principia,*

*2. Fatetur quòd, Si quis ab aliquo Doctore ex-
 trinseco nihil audivit de Deo, quod Physicè loquen-
 do, inquit, sine dubio potest contingere, is aliquo
 tempore viveret sine notitia Dei.*

3. Fatetur quòd talis non posset venire in cogni-

B

tionem

I. PARS. tionem Dei aliter quam per rationes procedentes ex solo lumine naturali, & ex cognitione naturali creaturarum.

4. Fatetur quoddam huiusmodi discursus nec citò nec facile formatur ab homine, qui de Deo nihil unquam audivit, ut persuadeat ipsi existentiam Dei.

Quis porrò nisi pervicax ac mala fidei homo non simul fateri cogatur innumeros esse, saltem apud infideles ac barbaros, qui nihil unquam de Deo audiverunt ab aliquo Doctore extrinseco; innumeros pariter, qui prorsus incapaces sunt veniendi ad cognitionem Dei per rationes procedentes ex lumine naturali & ex cognitione naturali creaturarum; innumeros denique, qui, licet id utrumque possint, ad illam tamen Dei cognitionem non nisi tardè ac serò admodum perveniant: cum huiusmodi discursus nec citò nec facile formetur ab homine, qui de Deo nihil unquam audivit, hoc ipsum ita asserente Diatribista.

Igitur, velit nolit, ex ipsius principiis sequitur, quod urget objectio, fieri innumera peccata quæ solum sint Philosophicè, non verò Theologicè gravia, nec mortalia propriè loquendo, neque ea mereri pœnam æternam; præsertim cum ultrò fateatur juxta seipsum pro eodem haberi non-existentiam Dei, invincibilem ignorantiam Dei, & inculpabilem inadvertentiam offensionis divinæ.

Ex quibus sequitur vana esse Diatribista effugia, quibus se suosque nititur Censuræ Pontificii Decreti subducere. I. Quod Propositionem Theseos Divionensis Censura affecit Pontifex, quatenus expositum fuerat S^{ti}. S^g. esse pessimiarum consequentiarum principium. Nam falsum est Thesim in seipsa & absolutè non esse damnatam; falsum, Censuram Pontificis

tificis falsa expositioni fuisse nixam; falsum denique, I. PARS.
dogma Philosophicum, ut à Diatribista, sociisque
exponitur, non iisdem subjacere consequentiis atque pro-
scripta Thesis, uti mox probatum est.

2. Thesim idèò damnatam esse, quia generatim
loquitur de ignorantia & inadvertentia. 3. Quia di-
cit peccatum naturæ rationali repugnans non esse
offensam Dei. *Gratis utrumque comminiscitur: deneu-
tro enim ne què quidem in Decreto. Insuper quàm nil
quicquam ad rem faciat illa ignorantia invincibilis &
inadvertentia inculpabilis distinctio, abundè à Denun-
tatore probatum, Sanctæque Sedi expositum etiam an-
te conceptam Theseos Censuram. Denique si propter
negatam offensam Dei in peccatis natura rationali re-
pugnantibus damnata Thesis, in eodem reatu jacet
Diatribista. Uterque enim materialem Dei offensam
in ejusmodi peccatis ultrò admittit: at uterque for-
malem & uti talem cognitam prorsùs removet à tali-
bus peccatis; ac proinde utrumque pariter Decreti Pon-
tificii Censura afficit: quod Decretum quàm irreve-
renter ac contumaciter Diatribista excipiat, ex dictis
nemo facilè non intellexerit.*